

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Grondwettelijk Hof - Prejudiciële vraag gesteld door de onderzoeksrechter van de Rechtbank van eerste aanleg Luik, afdeling Luik betreffende de bestaanbaarheid van artikel D.145 van het decreet van het Waalse Gewest van 5 juni 2008 betreffende de opsporing, de vaststelling, de vervolging en de beteugeling van milieuovertredingen en de herstelmaatregelen inzake justitie met de artikelen 10, 11, 15 en 22 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met de artikelen 6 en 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en met artikel 14 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten – rolnummer 7263

De griffier van het Grondwettelijk Hof heeft bij brief van 7 november 2019 aan de Vlaamse Regering kennis gegeven van bovenvermelde prejudiciële vraag om haar toe te laten in de procedure tussen te komen.

De prejudiciële vraag luidt als volgt: *“Schendt artikel D.145 van het decreet van het Waalse Gewest van 5 juni 2008 betreffende de opsporing, de vaststelling, de vervolging en de beteugeling van milieuovertredingen en de herstelmaatregelen inzake leefmilieu de artikelen 10, 11, 15 en 22 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met de artikelen 6 en 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met artikel 14 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, in zoverre met name de verdachten die het voorwerp zouden uitmaken van een huiszoeking/huisvisitatie door de in dat decreet bedoelde officier van gerechtelijke politie, in het kader van een of meer inbreuken bedoeld in het milieustrafrecht in het Waalse Gewest, zich in een situatie zouden bevinden waarin zij niet dezelfde rechten en waarborgen zouden genieten als de verdachten die het voorwerp zouden uitmaken van een huiszoeking die een onderzoeksrechter beveelt in het kader van zijn gerechtelijk onderzoek met betrekking tot een of meer inbreuken op het Strafwetboek en op andere strafrechtelijke wetgevingen, met inbegrip van het decreet van 5 juni 2008?”*.

Bovenvermeld artikel D.145 van het Waalse Milieuwetboek bepaalt: *“Onverminderd hun voor het overige vastgelegde inspectietaken mogen de personeelsleden in de uitoefening van hun opdrachten elk ogenblik de installaties, lokalen, terreinen en andere plaatsen binnentreden, behalve als het gaat om een woonplaats in de zin van artikel 15 van de Grondwet.*

Indien het gaat om een woonplaats in de zin van artikel 15 van de Grondwet, mogen die personeelsleden er binnentreden met de voorafgaande toestemming van de onderzoeksrechter”.

Ingevolge de aangevochten bepaling mogen bepaalde personen (zie artikel D.140 Waals Milieuwetboek) zowel met het oog op het uitoefenen van toezicht als in het kader van opsporing een woonplaats in de zin van artikel 15 van de Grondwet betreden mits voorafgaande toestemming van de onderzoeksrechter.

De onderzoeksrechter treedt in voormeld geval niet op in kader van een gerechtelijk onderzoek zoals bedoeld in artikel 55 van het Wetboek van Strafvordering (Sv.) ((huiszoekingsbevel (artikel 89bis Sv.)) maar louter als rechter die ingevolge artikel D.145 Waals decreet gevat is om "ad hoc" een beslissing te nemen over de loutere vraag tot toegang tot de woonplaats.

Dergelijke "ad hoc" beslissing van de onderzoeksrechter is niet omkaderd met dezelfde waarborgen voor de betrokkenen als wanneer een huiszoekingsbevel wordt gegeven in kader van een gerechtelijk onderzoek: het instellen van een gerechtelijk onderzoek maakt het de belanghebbenden mogelijk om toegang tot het dossier te vragen en te verzoeken om bijkomende onderzoekshandelingen te verrichten en maakt tevens een toezicht door de onderzoeksgerechten op de regelmatigheid van de procedure mogelijk. In de prejudiciële vraag wordt de vraag gesteld of dergelijk verschil in waarborgen een schending uitmaakt van het gelijkheidsbeginsel en van bepaalde fundamentele rechten zoals de onschendbaarheid van de woning, het recht op bescherming van het privéleven en het recht op een eerlijk proces.

De omzendbrief VR 2009/23 van 16 januari 2009 betreffende het Grondwettelijk Hof bepaalt dat het aangewezen is tussen te komen in zaken waar wetgeving of decreetgeving van andere overheden ter discussie staat, wanneer uitspraken van het Hof een impact (kunnen) hebben op de wettigheid van actuele of toekomstige Vlaamse regelgeving.

Voor wat betreft het Departement Omgeving zijn de volgende bepalingen relevant:

-Artikel 16.3.12 DABM: *"Toezichthouders mogen altijd, zonder voorafgaande verwittiging, elke plaats vrij betreden en het benodigde materiaal meenemen. Zij moeten hierbij de interne en externe veiligheidsprocedures respecteren.*

Tot de bewoonde lokalen hebben ze echter alleen toegang als ze aan een van de volgende voorwaarden voldoen:

1^oze hebben de voorafgaande en schriftelijke toestemming gekregen van de bewoner;

2^oze werden ertoe voorafgaandelijk en schriftelijk gemachtigd door de rechter in de politierechtbank. In dat geval hebben de toezichthouders alleen toegang tussen vijf uur 's morgens en eenentwintig uur 's avonds."

-Artikel 6.2.4 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO): *"Onverminderd de bevoegdheden van de agenten en de officieren van gerechtelijke politie zijn de verbalisanten ruimtelijke ordening bevoegd om de misdrijven, omschreven in dit hoofdstuk, op te sporen en vast te stellen door een proces-verbaal dat ze onmiddellijk bezorgen aan de procureur des Konings bij de rechtbank binnen het rechtsgebied waar het misdrijf is gepleegd. De processen-verbaal waarin de misdrijven, omschreven in dit hoofdstuk, worden vastgesteld, gelden tot bewijs van het tegendeel. Als de vermoedelijke overtreder bekend is, wordt een kopie van het proces-verbaal met een beveiligde zending betekend aan de vermoedelijke overtreder. Die betekening gebeurt binnen een termijn van veertien dagen na de datum van de afsluiting van het proces-verbaal.*

De agenten, officieren van de gerechtelijke politie en de verbalisanten ruimtelijke ordening hebben toegang tot de bouwplaats en de gebouwen om alle nodige opsporingen en vaststellingen te verrichten.

Als deze verrichtingen de kenmerken van een huiszoeking dragen, mogen ze alleen worden uitgevoerd op voorwaarde dat de politierechter daarvoor een machtiging heeft verstrekt".

Uit aanverwante arresten van het Grondwettelijk Hof kan afgeleid worden dat een "ad hoc" machtiging door een rechter voor het betreden van een bewoonde ruimte aanvaardbaar zou kunnen geacht worden in kader van toezicht (zoals artikel 16.3.12 DABM) maar mogelijks minder aanvaardbaar in kader van opsporing (zoals artikel 6.2.4 VCRO). Hier dient erop gewezen te worden dat in de thans

voorliggende zaak een beoordeling van artikel D. 145 van het Waalse Milieuwetboek voorligt en dat in die regeling toezicht en opsporing onlosmakelijk door mekaar geregeld werden (zie de opmerking daarover van de Raad van State en de parlementaire voorbereiding; zie Waals Parlement, stuk 771 (2007-2008), nr. 1, p. 7 en p. 52 (punt 1.2 t/m 1.4 “un tout indissociable”)).

Vanuit het uitgangspunt van de VCRO (de OGP-bevoegdheden van sommige gewestelijke RO-verbalisanten en de machtiging van de politierechter die nodig is wanneer “de verrichtingen de kenmerken van een huiszoeking dragen”) vinden wij het opportuun om als Vlaamse overheid tussen te komen in voormeld GWH-dossier.

Overeenkomstig de artikelen 82 en 85 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, komt de Vlaamse Regering bijgevolg tussen in voormelde procedure bij het Grondwettelijk Hof.

Mr. Filip De Preter (van het kantoor Liedekerke Wolters Waelbroeck Kirkpatrick) met kantoor te 1000 Brussel, Keizerslaan 3 werd aangesteld om in voorliggende procedure namens de Vlaamse Regering tussen te komen.

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme,

Zuhal DEMIR